

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף מב

גמולה מבעלה: מובדלת מבעלה.

לא יגור במגורך רע: כלומר לא יגור עמך רע, שהוא המספר לשון הרע שנקרא 'רע'.

פרק שמיני. משנה: משוח מלחמה: הוא 'כהן משוח מלחמה' שנמשח לדבר עם העם כשיוצאים למלחמה.

ואמר אליהם שמע ישראל וגו': לשון הפסוק - "וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרִיבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אִיְבֵיכֶם אֶל יָרֵךְ לְבַבְכֶּם אֶל תִּירְאוּ וְאֶל תַּחֲפֹזוּ וְאֶל תַּעֲרֹצוּ מִפְּנֵיהֶם".

כמה שנאמר ויקומו האנשים וכו': נאמר לגבי המלחמה שהיתה בין אחז מלך יהודה לבין פקח בן רמליהו מלך ישראל - "וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בְּשִׁבְיָהּ וְכָל מַעֲרֻמֵּיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל וַיִּלְבָּשׁוּם וַיַּנְעִלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיִּסְכּוּם וַיַּנְהִלוּם בְּחֻמְרִים לְכָל כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם יָרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל אַחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שְׁמֶרֶן", הרי שאם הייתם נלחמים עם ישראל הם היו מרחמים עליכם כנאמר בפס' הנ"ל, אבל כיון שאתם הולכים להילחם עם אויבכם אתם צריכים לדעת שהם לא ירחמו עליכם, ולכן עליכם להתחזק במלחמה.

הגפת תריסין: הכאת התריסים (+ המגינים) זה בזה כדי להשמיע קול לאיים על מי שנלחם בהם.

שפעת הקלגסין: ריבוי החיילות.

שוכך: שר הצבא של הדדעזר מלך ארם.

גמרא: קושיא: מאי קאמר? איך לומדים מהפסוק שהמשנה מביאה שעל ה'כהן משוח מלחמה' לדבר בלשון הקודש דווקא?

(המשך בדף הבא ↓)

תנו רבנן... יכול כל כהן: אולי כל כהן יכול לדבר אל העם ולא רק 'כהן משוח מלחמה'?

תשובה: ת"ל... **מה שוטרים בממונה וכו':** כשם שהשוטרים מונו במיוחד לתפקידם כך על הכהן המדבר אל העם להיות ממונה במיוחד לתפקיד.

ואימא כהן גדול? תשובה: **דומיא דשוטר:** כשם שלשוטר יש ממונה מעליו דהיינו השופט (= השופט מצווה על השוטר לאכוף את החוק), כך כאן מדובר בכהן שיש ממונה מעליו דהיינו הכהן הגדול. הגמ' מקשה מיד - שהרי גם לכהן הגדול יש ממונה מעליו דהיינו המלך. הגמ' מתרצת שצריך שיהיה כהן שיש ממונה מעליו בעבודתו, אבל המלך לא יכול לעבוד במקדש.

ואימא סגן? אולי הסגן מדבר אל העם, שהרי הוא ממונה לתפקידו וגם מעליו יש ממונה.

תשובה: **סגן לאו ממונה הוא:** הסגן ממונה לעניין שאם יארע פסול בכהן גדול הוא ישמש במקומו, אבל כל זמן שלא קרה פסול בכהן גדול הוא לא ממונה לכולם.

מאי שנא 'שמע ישראל'? מדוע הוא מתחיל לדבר דווקא בלשון 'שמע ישראל'?

*

תנו רבנן פעמיים מדבר עמם: פעמיים היה המשוח מלחמה מדבר אל העם. פעם אחת 'בספר' כלומר בגבול היציאה מארץ ישראל, ופעם שניה במקום של המלחמה.

שמעו דברי מערכי המלחמה וחזרו: שימעו את ההלכות של הלוחמים - מי ראוי ללכת להילחם ומי ראוי לחזור לביתו. דהיינו מי שבנה בית, נטע כרם, אירש אישה, והירא והרך הלבב שחוזרים לביתם.

כנגד ארבעה דברים: הכהן המשוח היה אומר ארבעה אזהרות לחיילים שלא יפחדו מארבעה דברים שהגויים עושים במלחמה: מגיפים בתריסים, מריעים בשופרות, צווחים בקולי קולות, רומסים בצהלת הסוסים. (אבל לא היה מזהיר באופן מיוחד מפני 'צחצוח החרבות' ו'השפע של החיילים המרובים' כי זו צורת המלחמה עצמה).

*

שעמד בגילוי פנים: כלומר בחוצפה.

בשלושה מקומות לכדו פיו: שלוש פעמים אמר גלית הרשע דבר שהיה פתחון פה למפלתו וכשלונו:

1. "בְּרוּ לָכֶם אִישׁ וַיֵּרֶד אֵלַי" היה עליו לומר 'וילחם איתי' ובמקום זאת אמר 'וירד אלי' שנשמע כלשון 'ירד עלי' ויכניע אותי.

2. "אִם יוּכַל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכְנִי" משמע שמי שילחם איתו יכה אותו.

3. "וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל דָּוִד הַכֶּלֶב אֲנִי כִי אֶתָּה בָּא אֵלַי בְּמַקְלוֹת" שוב מלשון 'כי אתה בא אלי' משמע כמו 'אתה בא עלי' ומנצח אותי.

קושיא: הרי גם דוד אמר לשון של 'אתה בא אלי' "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַפְּלִשְׁתִּי אֶתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב וּבְחִנִּית וּבְכִידוֹן, וְאֲנִי בָּא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְ-הוָה צָבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעֲרֻכֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֲרַפְתָּ שִׁמְשַׁמֵּעַ 'בא עלי' ומנצח אותי?

תירוץ: דוד מיד המשיך באותו פסוק ואמר 'ואנכי בא אליך בשם ה' וכו'. כלומר אתה בא לנצח אותי בחרב וחינית שהם דברים שאין בהם ממש, ואילו אני בא לנצח אותך בשם ה' שכן הניצחון הוא שלו.

כדי לבטלן מקריאת שמע: כלומר לבטל את הכוונה שלהם בקרית שמע ואז היא כבר לא תגן עליהם (בן יהוידע).

כנגד ארבעים יום שניתנה בהן תורה: כלומר כנגד הארבעים יום שהתורה התעכבה מלהינתן לעם ישראל - היה כח לפלשתי לחרף ולגדף.

שמבונה מכל מום: כלומר נקי מכל מום וכיעור.

בינוני שבאחיו: מתוך ארבעת האחים הענקיים, הוא היה הבינוני והמושלם שבכולם. (מהרש"א)

בר מאה פפי וחדא נאני: פפי = אבא חורג, נאני = אבא. גלית היה בן מאה אבות חורגים ואבא אחד אמיתי, באותו הלילה שעזבה רות את חמותה באו עליה גייס של מאה אנשים (תוס') ולכן נקרא שמו 'איש הביניים' שיצא מבין אנשים הרבה.

הגמרא מביאה הרבה מימרות בענין הזנות של אמו של גלית, משום שכוחו הגדול בטומאה הגיע מטומאתה של אמו (ע"פ המהר"ל).

(המשך בדף הבא ↓)

שהכל דשין את אמו כגת: כלומר בתשמיש. וכן 'שהכל הערו באמו' באותו ענין.

שהכל עורפין אותה מאחריה: באים עליה שלא כדרכה.

דשין אותה כהריפות: כמו 'הריפות' = חיטים כתושות.

וכן הוא אומר 'ותקח האשה': הגמרא מביא מקור לכך ש'הריפות' הם חיטים כתושות, מהפסוק שהאשה שטחה את החיטים הכתושות על פי הבאר. או מהפסוק המדבר על האויל שגם את 'תכתוש' אותו במכתשת (= הכלי שכתוכו כותשים) על ידי ה'עלי' (= הכלי שכותש) ביחד עם החיטים - לא תסור מעליו איולתו.

יבואו בני הנשוקה: בני ערפה שנשקה לחמותה ולא התגיירה - ויפלו ביד בני רות שדבקה בחמותה ובעם היהודי.

שנאמר 'ותשאנה קולן ותבכנה עוד': כתוב שהם בכו פעם אחת ועוד פעם. ובכל פעם ירדה דמעה אחת מכל עין, סה"כ 4 דמעות.

כתיב חץ חניתו: בפסוק המתאר את גבורתו של גלית מתוארת החנית שלו "וְחֵץ חֲנִיתוֹ כְּמִנְיֹר אֲרָגִים, וְלִהְבֶּת חֲנִיתוֹ (להב החנית שוקל) נֶשֶׁשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִים בְּרָזָל" הכתיב הוא 'עץ חניתו' ואילו הקרי הוא 'חץ חניתו'.

האמת היא כפי הכתיב כי התיאור הוא על העץ שהוא 'כמנור אורגים' כמו העץ העבה שהאורגים מלפפים עליו את החוט של האריגה, ואם כן מדוע הקרי הוא 'חץ'? אלא ללמד שעדיין לא אמרנו חצי משבחו של גלית הרשע. ו'חץ' מלשון 'חצי', ו'חינו' מלשון 'חן' (מהרש"א).

ולא לפתח בה כלל: אם אסור לדבר בשבחו של רשע מדוע בכלל שיבח אותו הפסוק? והתשובה: לא בשביל לשבח אותו, אלא בשביל לשבח את דוד שנלחם איתו.

*

שעשוי כשוכך: גבוה כשוכך של יונים.

ושמא תאמר שאומנין בקרב: אולי הם לא גיבורים רק שהם מאומנים היטב לירות חיצים?

האי מאן דנפיש זיכליה: אדם שעושה צואה מרובה - יש לו חולי מעיים, והנפקא מינה היא שעליו לטרוח ולחפש רפואה למחלתו, לפני שהיא תחמיר.

חד אמר ישחנה מדעתו: את הלשון 'ישחנה' שנכתב בש' ימנית - דורשים בש' שמאלית, וממילא ש' שמאלית וסמך מתחלפות ופירוש הפסוק הוא שיסיח דעתו מהדאגה.

וחד אמר שהפירוש הוא מלשון להשיח ולספר את הדאגה לאחרים. (ואין מחלוקת ביניהם, אלא בתחילה ינסה להסיח את הדאגה מליבו, ואם אינו מצליח יספר אותה לאחרים כדי שיתנו לו עיצה וינחמו אותו וישמחו אותו -ע"פ הריא"ף).